

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Zelená kniha o kolektívnom uplatňovaní nárokov spotrebiteľov na nápravu“

[KOM(2008) 794 v konečnom znení]

(2010/C 128/18)

Spravodajca: **pán CALLEJA**

Európska komisia sa 27. novembra 2008 rozhodla podľa článku 262 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom dokument

„Zelená kniha o kolektívnom uplatňovaní nárokov spotrebiteľov na nápravu“

KOM(2008) 794 v konečnom znení.

Odborná sekcia pre jednotný trh, výrobu a spotrebu poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 9. septembra 2009.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 457. plenárnom zasadnutí 4. a 5. novembra 2009 (schôdza z 5. novembra 2009) prijal 123 hlasmi za, pričom 4 členovia hlasovali proti a 13 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Zhrnutie odporúčaní

1.1. Právo na účinnú právnu ochranu je v zásade základným právom, ktoré by spotrebiteľia mali mať k dispozícii na kolektívne uplatnenie nárokov na nápravu. Patričnú pozornosť však treba venovať obmedzeniam, ktoré vyplývajú zo Zmluvy a z rozdielov v procesnom a ústavnom práve jednotlivých štátov.

1.2. Legislatívne opatrenia EÚ na kolektívne uplatňovanie nárokov na nápravu by zvýšili ochranu spotrebiteľov najmä pri cezhraničných transakciách.

1.3. Systém treba dostatočne zabezpečiť proti neodôvodneným žiadostiam a zneužívaniu, ktoré je spôsobené hlavne finančnými stimulmi a ziskuchtivosťou iných strán než spotrebiteľov.

1.4. V zásade musia všetky opatrenia prijaté EÚ zabezpečiť primeranú ochranu pred zavedením prvkov, u ktorých sa v iných právnych systémoch preukázala pravdepodobnosť zneužitia. Je obzvlášť dôležité, aby každý zavedený systém kolektívneho odškodnenia v rámci predbežných návrhov v prípadoch kolektívneho uplatňovania nárokov na nápravu poskytoval sudcovi právomoci zastaviť akékoľvek zneužívanie a aby zabezpečil, že predložené žiadosti sú opodstatnené.

1.5. Prijatie mechanizmov na kolektívne uplatňovanie nárokov na súdnu nápravu nevyklučuje využívanie systémov mimosúdneho vyrovnania spotrebiteľských sporov.

1.6. EHSV odporúča Komisii, aby prijala ďalšie opatrenia, ktoré by podnietili podniky k vypracovaniu vnútorných systémov na vybavovanie sťažností a k zdokonaleniu existujúcich systémov alternatívneho riešenia sporov a verejného dohľadu. Spotrebiteľia by tieto alternatívne spôsoby mohli využiť predtým, než sa obrátia na súd.

1.7. EHSV pripomína Európskej komisii, že o otázke kolektívneho uplatňovania nárokov na súdnu nápravu sa rokuje už od roku 1985 a že nadišiel čas prijať rozhodnutia a zaviesť postupy, ktorými by sa bez ďalších prieťahov vyhovel spotrebiteľom.

2. Úvod

2.1. Cieľom stratégie spotrebiteľskej politiky Komisie ⁽¹⁾ je podporovať maloobchodný vnútorný trh, a to tak, že sa zabezpečí, aby do roku 2013 spotrebiteľia a maloobchodníci pristupovali k cezhraničnému nakupovaniu s rovnakou dôverou ako k nakupovaniu vo svojej domovskej krajine. Komisia vo svojej stratégii zdôraznila význam účinných mechanizmov uplatňovania nárokov na nápravu pre spotrebiteľov a oznámila svoj zámer zväziť opatrenia týkajúce sa kolektívneho uplatňovania nárokov spotrebiteľov na nápravu.

2.2. Európsky parlament, Rada a Európsky hospodársky a sociálny výbor uvítali úmysel Komisie zlepšiť možnosti kolektívneho uplatňovania nárokov spotrebiteľov na nápravu, a najmä

⁽¹⁾ KOM(2007) 99 v konečnom znení.

zvážiť opatrenia v tejto oblasti ⁽²⁾. Dokonca aj OECD vydala odporúčanie o riešení spotrebiteľských sporov a uplatňovaní nárokov spotrebiteľov na nápravu ⁽³⁾, v ktorom svoje členské krajiny vyzýva, aby spotrebiteľom umožnili prístup k rôznym prostriedkom dosiahnutia nápravy, vrátane mechanizmov kolektívneho uplatňovania nárokov na nápravu.

2.3. Zelená kniha o kolektívnom uplatňovaní nárokov spotrebiteľov na nápravu, ktorú Komisia vydala v novembri 2008 ⁽⁴⁾, skúma spôsoby, ktorými by mohla zjednodušiť uplatňovanie nárokov na nápravu v situáciách, keď bol poškodený veľký počet spotrebiteľov praktikou jediného predávajúceho porušujúcou práva spotrebiteľov. Zelená kniha predkladá štyri možnosti.

2.4. Európska komisia tiež 29. mája 2009 usporiadala verejnú diskusiu o zelenej knihe a následne vypracovala dokument, ktorý bol predložený na posúdenie verejnosti a obsahoval piatu možnosť dopĺňajúcu ostatné štyri návrhy opatrení kolektívneho uplatňovania nárokov na nápravu uvedené v zelenej knihe. V takom neskorom štádiu rokovania EHSV nemôže brať do úvahy tento nedávny návrh Komisie. A to najmä preto, že ešte nebolo vykonané posúdenie vplyvu. A taktiež preto, že dokonca už v počiatočnom štádiu EHSV očakáva, že uplatňovanie tejto piatej možnosti budú sprevádzať značné problémy.

2.5. Nemožno poprieť, že dostupnosť mechanizmov uplatňovania nárokov na nápravu v prípade porušovania práv spotrebiteľov zo strany predávajúcich zvyšuje dôveru spotrebiteľov v tieto trhy a zlepšuje ich výkonnosť. Tento cieľ však možno dosiahnuť, len ak budú mať spotrebiteľia istotu, že v prípade problémov sa ich práva budú presadzovať a dosiahnu primeranú nápravu.

2.6. Aby sa zabezpečila spravodlivosť pre všetky zúčastnené strany, musí sa medzi všetkými zainteresovanými záujmami dosiahnuť rovnováha.

⁽²⁾ Vo svojich uzneseniach k stratégii spotrebiteľskej politiky Európsky parlament vyzval Komisiu, aby po pozornom zvážení otázky uplatňovania nárokov spotrebiteľov na nápravu v členských štátoch „... v prípade potreby predložila koherentné riešenie na európskej úrovni, ktoré všetkým spotrebiteľom poskytne prístup k mechanizmom kolektívneho odškodnenia pri riešení cezhraničných žalôb“ (A6-0155/2008); Rada vyzvala Komisiu, aby „... obozretne zvážila mechanizmy kolektívneho vyrovnania a predložila výsledky príslušných prebiehajúcich štúdií so zreteľom na akýkoľvek možný návrh alebo opatrenia“ (Ú. v. EÚ C 166, 20.7.2007, s. 1 – 3).

Požiadavka Európskeho parlamentu sa zopakovala v uznesení o Zelené knihe o retailových finančných službách (A6-0187/2008). Vyšetrovací výbor Európskeho parlamentu vo veci úpadku spoločnosti Equitable Life tiež vyzval Komisiu, aby „... ďalej preskúmala možnosť vytvorenia právneho rámca s jednotnými občianskoprávnymi požiadavkami pre európske cezhraničné kolektívne konanie ...“ (A6-0203/2007). EHSV vo svojom stanovisku (Ú. v. EÚ C 162, 25.6.2008, s. 1), ktoré vypracoval z vlastnej iniciatívy, predložil návrhy v súvislosti s právnymi opatreniami, pokiaľ ide o mechanizmy uplatňovania nárokov spotrebiteľov na nápravu.

⁽³⁾ <http://www.oecd.org/dataoecd/43/50/38960101.pdf>.

⁽⁴⁾ KOM(2008) 794 v konečnom znení.

3. Zhrnutie zelenej knihy

3.1. Cieľom zelenej knihy je „posúdiť súčasný stav mechanizmov uplatňovania nárokov na nápravu, najmä v prípadoch, kde to isté porušenie práva môže zasiahnuť mnohých spotrebiteľov, a poskytnúť možnosti prekonania všetkých nedostatkov, ktoré v daných prípadoch bránia dosiahnutiu účinnej nápravy“ ⁽⁵⁾. Komisia považuje za nevyhnutné nerobiť rozdiely medzi cezhraničnými mechanizmami riešenia hromadne uplatnených nárokov a čisto vnútroštátnymi mechanizmami. Ďalšou otázkou, ktorej riešením sa zelená kniha zaoberá, je, či by sa niektoré nástroje mohli uplatňovať len na cezhraničné prípady alebo aj na vnútroštátne prípady.

3.2. Zelená kniha sa zameriava na riešenie hromadne uplatnených nárokov s cieľom poskytnúť účinné prostriedky kolektívneho uplatňovania nárokov na nápravu občanom v celej EÚ poškodeným praktikou jediného predávajúceho bez ohľadu na to, kde prebehla transakcia. Uvádza tiež hlavné prekážky, ktoré v súčasnosti spotrebiteľom bránia dosiahnuť účinnú nápravu a prvky, ktoré zvyšujú účinnosť a efektívnosť mechanizmu kolektívneho uplatňovania nárokov na nápravu.

3.3. Komisia uvádza, že súčasné európske nástroje ⁽⁶⁾ nepostačujú a navrhuje štyri možnosti, ktoré sa zaoberajú riešením tejto otázky a poskytujú spotrebiteľom primerané a účinné spôsoby odškodnenia, a to najmä prostredníctvom nástroja kolektívneho uplatňovania nárokov na nápravu:

- možnosť 1 – na dosiahnutie primeranej nápravy pre spotrebiteľov využíva existujúce vnútroštátne opatrenia a opatrenia na úrovni Európskeho spoločenstva,
- možnosť 2 – zahŕňa rozvíjanie spolupráce medzi členskými štátmi s cieľom zabezpečiť, aby spotrebiteľia v rámci celej EÚ mohli využívať mechanizmy kolektívneho uplatňovania nárokov na nápravu, ktoré sú k dispozícii v jednotlivých členských štátoch,
- možnosť 3 – je kombináciou nezáväzných alebo záväzných nástrojov politík, ktoré by mohli spoločne zlepšiť uplatňovanie nárokov spotrebiteľov na nápravu, a to tak, že budú riešiť hlavné prekážky,

⁽⁵⁾ KOM(2008) 794 v konečnom znení, s. 3.

⁽⁶⁾ Odporúčanie Komisie 98/257/ES o zásadách, ktoré sa vzťahujú na orgány zodpovedné za mimosúdne urovanie spotrebiteľských sporov (Ú. v. ES L 115, 17.4.1998, s. 31) a odporúčanie Komisie 2001/310/ES o zásadách, ktoré majú uplatňovať mimosúdne orgány pri konsenzuálnych riešeniach v rámci alternatívneho riešenia spotrebiteľských sporov (Ú. v. ES L 109, 19.4.2001, s. 56), smernica Európskeho parlamentu a Rady 98/27/ES z 19. mája 1998 o súdnych príkazoch na ochranu spotrebiteľských záujmov (Ú. v. ES L 166, 11.6.1998, s. 51), nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 2006/2004 z 27. októbra 2004 o spolupráci medzi národnými orgánmi zodpovednými za vynucovanie právnych predpisov na ochranu spotrebiteľa (Ú. v. EÚ L 364, 9.12.2004, s. 1).

- možnosť 4 – predstavuje postup kolektívneho uplatňovania nárokov na súdnu nápravu, ktorý zhrňa záväzné alebo nezáväzné opatrenia EÚ.

4. Všeobecné pripomienky

4.1. EHSV v ostatných rokoch zdôrazňoval potrebu definovania hromadnej žaloby na úrovni Spoločenstva, ktorej cieľom by bolo dosiahnutie účinnej nápravy škody v prípade porušenia kolektívnych práv.

4.2. Už v roku 1992 upriamil EHSV prostredníctvom dvoch stanovísk z vlastnej iniciatívy pozornosť Komisie na potrebu zistiť možnosti zavedenia hromadnej žaloby v oblasti riešenia cezhraničných sporov a uznania práva organizácií spotrebiteľov zastupovať spotrebiteľov vo vnútroštátnych ako aj cezhraničných sporoch (7). Rovnako v stanovisku, ktoré bolo jednomyselne prijaté na plenárnom zasadnutí 1. júna 1994 EHSV výslovne vyzýva Komisiu, aby zaviedla jednotné konanie v oblasti kolektívnych žalôb a žalôb v spoločnom zastúpení s cieľom nielen zastaviť nezákonné praktiky, ale tiež zjednodušiť postupy na dosiahnutie náhrady škody (8). EHSV sa následne tejto téme venoval vo viacerých svojich stanoviskách (9). Vo svojom stanovisku

(7) Ú. v. ES C 339, 31.12.1991, s. 16, bod 5.4.2. a Ú. v. ES C 19, 25.1.1993, s. 22 (pozri bod 4.12 a časť 4 zaujímavej štúdie, uvedenej v prílohe, ktorú spoločne vypracovali Eric Balate, Pierre Dejemeppe a Monique Goyens a ktorú uverejnil HSV, s. 103 a nasl.).

(8) Ú. v. ES C 295, 22.10.1994, s. 1.

(9) Najvýznamnejšími z týchto stanovísk boli stanovisko z vlastnej iniciatívy o príležitostiach a prekážkach v súvislosti s vnútorným trhom a ochranou spotrebiteľov (Ú. v. ES C 39, 12.2.1996, s. 55), v ktorom sa konštatovalo, že návrhy a odporúčania, ktoré predniesol HSV vo svojom predchádzajúcom stanovisku o zelenej knihe, zatiaľ nenašli odozvu, stanovisko ku správe Komisie adresovanej Európskemu parlamentu a Rade o vnútornom trhu v roku 1994 [KOM(1995) 238 v konečnom znení], ktoré kritizuje oneskorenie v účinnej implementácii vnútorného trhu, najmä v legislatívnej v oblasti ochrany spotrebiteľov, a to predovšetkým v súvislosti s cezhraničnými vzťahmi (Ú. v. ES C 39, 12.2.1996, s. 70), stanovisko k oznámeniu Komisie o prioritách pre spotrebiteľskú politiku v období 1996 – 1998, v ktorom výbor uvítal návrh smernice Komisie o súdnych príkazoch a akčnom pláne o prístupe spotrebiteľov k spravodlivosti, no vyhlásil, že so záujmom bude čakať na vývoj v tejto oblasti, pričom konštatoval, že vnútorný trh v tejto oblasti nie je zďaleka dokončený a že vedomé dodržiavanie práv spotrebiteľov je základnou podmienkou pre získanie ich dôvery (Ú. v. ES C 295, 7.10.1996, s. 64). Obavy podobného druhu sa objavili aj v stanovisku HSV na tému „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu a Rade: dosah a účinnosť jednotného trhu“ [neoficiálny preklad] [KOM(1996) 520 v konečnom znení, 23. apríla 1997] (Ú. v. ES C 206, 7.7.1997). Treba tiež spomenúť tieto stanoviská EHSV: stanovisko z vlastnej iniciatívy o účinkoch rozšírenia EÚ na spotrebiteľskú politiku (bod 11.6) (Ú. v. EÚ C 221, 8.9.2005), stanovisko k akčnému programu Spoločenstva v oblasti zdravia a ochrany spotrebiteľa (obdobie rokov 2007 – 2013), bod 3.2.2.2.1., (Ú. v. EÚ C 88, 11.4.2006), stanovisko na tému „Právny rámec politiky Spoločenstva na ochranu spotrebiteľov“ (Ú. v. C 185, 8.8.2006).

z 26. októbra 2006 (10) EHSV jasne podporil záujem, ktorý Komisia vyjadrila vo svojej zelenej knihe o žalobách o náhradu škody pre porušenie antitrustových pravidiel ES a v stanovisku z 25. marca 2009 (11) zdôraznil význam existencie účinných spôsobov na uplatňovanie nárokov na nápravu pre obeť porušenia týchto pravidiel.

4.3. Keďže EÚ stanovuje harmonizované základné práva spotrebiteľov, EHSV súhlasí s tým, že by tiež mala zabezpečiť, aby mali spotrebiteľia k dispozícii adekvátne postupy na ich presadzovanie. Spotrebiteľia by teda mali mať možnosť uplatniť nároky na súdnu nápravu kolektívne, ak má byť vykonaná spravodlivosť, ako je to v ostatných prípadoch týkajúcich sa obchodných transakcií. Ako EHSV už uviedol vo svojich predchádzajúcich stanoviskách, uplatňovanie nárokov spotrebiteľov na nápravu je základným právom, ktoré by malo poskytnúť súdnu ochranu homogénnym kolektívnym a individuálnym záujmom. Opatrenia EÚ sú nevyhnutné, pretože neexistuje žiadny právny nástroj na zefektívnenie a vymáhateľnosť homogénnych kolektívnych a individuálnych práv. Mechanizmy kolektívneho uplatňovania nárokov na nápravu sú potrebné na to, aby spotrebiteľia získali reálny a účinný spôsob dosiahnutia nápravy v prípadoch odlišných a početných škôd a škôd podobného charakteru.

4.4. Okrem toho, zvyšovanie konkurencieschopnosti je základnou zásadou Európskej únie. V oblasti ochrany spotrebiteľov vypracovala Európska únia súbor základných právnych predpisov. Teraz musí zabezpečiť ich dodržiavanie, aby sa ekonomika mohla rozvinúť pomocou nárastu cezhraničného obchodu založeného na dôvere, že všetky spory sa vyriešia rýchlo, lacno a podľa pravidiel a postupov rovnakých kdekoľvek na jednotnom trhu. Spotrebiteľia môžu byť vo väčšej miere vystavení nelegálnym obchodným praktikám, a preto je potrebné vytvoriť postupy, ktoré by pomohli takýmto zneužitiam predchádzať a zastaviť ich. Veľmi dôležité je presadzovanie, predchádzanie, náprava a náhrada. Výška individuálnej nápravy škody je zvyčajne nízka, ale celková suma môže byť veľmi vysoká.

4.5. EHSV sa domnieva, že uplatňovanie nárokov na súdnu nápravu musí byť dostupné a že je potrebné zefektívniť ho. Mimosúdne vyrovnania však musia dopĺňať súdne pojednávania a môžu ponúkať neformálnejší a menej nákladný postup. Vyžaduje si to však skutočnú ochotu oboch zúčastnených strán sporu spolupracovať. Tieto mimosúdne opatrenia by mohli pomôcť dosiahnuť spravodlivé riešenia a zároveň predchádzať nárastu nevyriešených súdnych prípadov.

(10) Ú. v. EÚ C 324, 30.12.2006, EHSV vyjadril svoju podporu iniciatíve Komisie a potvrdil, že hromadné žaloby sú potrebné, pretože „plnia kľúčové úlohy: i) účinná náhrada škôd, možnosť podávať žaloby o náhradu škody organizáciami v mene postihnutých spotrebiteľov, pomoc pri zabezpečení skutočného prístupu k spravodlivosti; ii) prevencia a odstraňovanie správania porušujúceho pravidlá hospodárskej súťaže, vzhľadom na väčší spoločenský dosah tohto typu žalôb“.

(11) Ú. v. EÚ C 228, 22.9.2009, s. 40.

4.6. EHSV však zdôrazňuje, že je potrebné vytvoriť vhodné mechanizmy v súlade s kultúrnymi a právnymi tradíciami európskych krajín.

4.7. EHSV tiež zastáva názor, že takýto právny nástroj EÚ by mal slúžiť kolektívnym právam v prípadoch porušenia zákonov na ochranu spotrebiteľa a pravidiel hospodárskej súťaže.

5. Konkrétne pripomienky k zelenej knihe

5.1. Kolektívne uplatňovanie nárokov na súdnu nápravu

5.1.1. EHSV uznáva, že aby mohli spotrebiteľia a podniky dosiahnuť spravodlivosť, je potrebné zaviesť európsky mechanizmus na kolektívne uplatňovanie nárokov na súdnu nápravu podľa postupu navrhnutého v možnosti 4 zelenej knihy. Vytvorenie takéhoto mechanizmu by umožnilo prístup k spravodlivosti všetkým spotrebiteľom bez ohľadu na ich národnosť, finančné postavenie a rozsah individuálnej ujmy, ktorú utrpeli. Takýto mechanizmus by tiež riešil problém definovaný Radou ministrov OECD v odporúčaní o riešení spotrebiteľských sporov a uplatňovaní nárokov spotrebiteľov na nápravu⁽¹²⁾, ktorý spočíva v tom, že väčšina systémov fungujúcich v jednotlivých členských štátoch v oblasti riešenia spotrebiteľských sporov a odškodnenia bola vytvorená s ohľadom na spory na vnútroštátnej úrovni a nie je vždy vhodná na odškodňovanie spotrebiteľov pochádzajúcich z iných členských štátov.

5.1.2. EHSV však tiež uznáva, že určenie harmonizovaného kolektívneho súdneho postupu môže mať svoje vlastné prekážky a nevýhody, ktoré vyplývajú z komplexnosti, nákladov, trvania a ďalších výziev súvisiacich s touto problematikou. Zníženie značného rizika zneužitia, ktoré vyplýva zo súdneho sporu, je jednou z takýchto výziev rovnako ako spôsob financovania týchto žalôb. Je tiež potrebné rozhodnúť či použiť postup opt-in alebo opt-out. Ako už EHSV poznamenal⁽¹³⁾, každá z týchto možností prináša vlastné nevýhody.

5.2. Hlavné znaky európskej hromadnej žaloby

5.2.1. Ako Komisia konštatuje vo svojej zelenej knihe, iba v trinásti členských štátoch sa v súčasnosti uplatňuje mechanizmus kolektívneho uplatňovania nárokov na súdnu nápravu. Okrem toho, medzi systémami tých členských štátov, ktoré nimi v súčasnosti disponujú, možno určiť tri odlišné druhy mechanizmov, ktoré možno klasifikovať ako „kolektívne“ uplatňovanie nárokov na súdnu nápravu.

5.2.2. Kolektívne uplatňovanie nárokov na nápravu je skutočne komplexný koncept, ktorý sa zameriava na výsledok, viac než na (alebo na) mechanizmus. Zahŕňa všetky mechanizmy, ktoré

môžu dosiahnuť predchádzanie priestupkom alebo ich zrušenie a/alebo uskutočniť odškodnenie v najširšom zmysle, či už ide o nápravu alebo o náhradu. Vzhľadom na to, že počet vhodných postupov vo viacerých členských štátoch EÚ narástol resp. narastá a že väčšina postupov je inovatívna a experimentálna, je takmer nemožné označiť jeden model za vhodnejší než druhý.

5.2.3. So zreteľom na rozdiely medzi právnymi systémami a berúc do úvahy rôzne možnosti a návrhy skúmané v predchádzajúcich stanoviskách na túto tému⁽¹⁴⁾, sa EHSV vyslovuje za:

- smernicu EÚ, ktorá by zabezpečila základnú úroveň harmonizácie a zároveň ponechala dostatočný priestor tým krajinám, ktoré zatiaľ nemajú systémy kolektívneho uplatňovania nárokov na súdnu nápravu. Okrem toho by táto smernica nadväzovala na smernicu o súdnych príkazoch,
- záruky, ktoré by zabezpečili, že sa z kolektívnych žalôb nevyvinú skupinové žaloby využívané v USA. Akékoľvek právne opatrenie prijaté EÚ by malo odrážať európske kultúrne a právne tradície, jeho jediným cieľom by malo byť odškodnenie a vytvorenie spravodlivej rovnováhy medzi jednotlivými stranami, čo by viedlo k systému chrániacemu záujmy spoločnosti ako celku. Výbor plne podporuje návrh Komisie, že každé opatrenie prijaté na zavedenie mechanizmu na kolektívne uplatňovanie nárokov na súdnu nápravu vo všetkých členských štátoch by sa malo vyhnúť „prvkom, ktoré údajne podporujú kultúru súdnych sporov, ktorá vraj existuje v niektorých mimoeurópskych krajinách a ku ktorej patria náhrady škôd plniace represívnu funkciu, poplatky právnikom závisiace od výšky vysúdenej sumy a ďalšie prvky“,
- zmiešaný systém kolektívnych žalôb, v ktorom sú zosúladené výhody oboch typov opt-in aj opt-out v súlade s príslušnými záujmami, odhodlanosť alebo nerozhodnosť členov skupiny a rozsah individuálnej ujmy. V prípade typu opt-in sa zainteresované strany rozhodnú spojiť svoje individuálne žaloby o náhradu škody do jednej spoločnej žaloby, v prípade typu opt-out by mali žaloby podávať kvalifikované zastupiteľské organizácie, ... žaloby podané v zastúpení, ktoré podali oprávnené subjekty (ako napr. združenia spotrebiteľov, zamestnávateľov, poškodených osôb alebo združenia na ochranu životného prostredia) a kolektívne žaloby typu opt-in, pri ktorých sa poškodené osoby rozhodnú spojiť svoje individuálne žaloby o náhradu škody do jednej spoločnej žaloby,
- právo jednotlivcov pridať sa ku kolektívnym súdnym procesom namiesto toho, aby boli jednotlivci jednoducho pokladaní za súčasť týchto procesov pokiaľ sa výslovne nevyjadria proti. EHSV poukazuje na výhody a nevýhody týchto mechanizmov, ktoré opísal vo svojom stanovisku zo 13. februára 2008⁽¹⁵⁾. Mala by sa uprednostniť táto možnosť, aby sa zmiernil vplyv takýchto kolektívnych žalôb najmä v členských štátoch, ktoré zatiaľ spomenutý postup nemajú,

⁽¹²⁾ Rec.(2007) 74 z 12. júla 2007.

⁽¹³⁾ Ú. v. EÚ C 162, 25.6.2008.

⁽¹⁴⁾ Ú. v. EÚ C 162, 25.6.2008, s. 31 a Ú. v. EÚ C 228, 22.9.2009, s. 40.

⁽¹⁵⁾ Ú. v. EÚ C 162, 25.6.2008, s. 1.

- vyhlásenie Komisie, že všetky mechanizmy EÚ by mali predchádzať nepodloženým žiadostiam a že sudca môže zohrávať dôležitú úlohu pri rozhodovaní o tom, či je kolektívne uplatnený nárok prípustný alebo neodôvodnený. V tejto súvislosti EHSV pripomína svoje odporúčania z predchádzajúcich stanovísk týkajúce sa dôležitej úlohy sudcu. Sudcovi musia byť zverené právomoci, ktoré mu umožnia včas zastaviť nepodloženú žiadosť o súdny proces. Súdny uskutočňuje vyšetrenie o odôvodnenosti navrhovateľovej žiadosti a zistia, či je vhodná na predloženie na kolektívne riešenie. Sudca musí obzvlášť zabezpečiť, aby sa vytvorila identita skupiny založená na určitom počte zhodných prípadov a aby žaloby o náhradu škody mali rovnaký pôvod v tom, že vyplývajú z neplnenia alebo neprímeraného plnenia zmluvných povinností tým istým predávajúcim,
- plnú náhradu škody, ktorá vznikla poškodeným osobám, a to v jej reálnej hodnote, ktorá nezhrňa len reálnu stratu alebo materiálnu a morálnu škodu, ale aj stratu zisku a právo na úroky. Zatiaľ čo presadzovanie pravidiel verejnými orgánmi sa zameriava na dodržiavanie platných pravidiel a odradzovanie od ich porušovania, cieľom žalôb o náhradu škody musí byť umožniť plné odškodnenie za spôsobenú ujmu. Toto plné odškodnenie musí preto zahŕňať skutočnú ujmu, stratu zisku a úroky,
- takému mechanizmu na kolektívne uplatňovanie nárokov na súdnu nápravu musí byť zabezpečená trvalá udržateľnosť v zmysle primeraného financovania,
- systém by mal tiež poskytnúť možnosť odvolať sa.

5.2.4. Všetky ostatné aspekty tohto súdneho mechanizmu by mali byť v súlade so zásadou subsidiarity ponechané v kompetencii samotných členských štátov. Všetky hromadné žaloby podané na úrovni EÚ by mali v každom prípade rešpektovať zásady subsidiarity a proporcionality, nikdy by nemali prekročiť rámec potrebný na zabezpečenie cieľov Zmluvy, pokiaľ tieto ciele nebudú môcť primerane dosiahnuť členské štáty, a teda ich bude možné lepšie uskutočniť na úrovni Spoločenstva. Existujú odlišné národné, súdne a ústavné požiadavky, ktoré môžu brániť alebo byť v protiklade k harmonizácii právnych predpisov, a to najmä článok 5 Zmluvy o ES.

5.3. Zabezpečenie uplatňovania nárokov spotrebiteľov na nápravu inými existujúcimi spôsobmi

5.3.1. EHSV už uznal, že prijatie mechanizmov na kolektívne uplatňovanie nárokov na súdnu nápravu na úrovni EÚ by v žiadnom prípade nemalo vylučovať systémy mimosúdneho vyrovnania spotrebiteľských sporov. Systémy mimosúdneho vyrovnania získali bezvýhradnú podporu EHSV a ich potenciál by sa mal ešte hlbšie preskúmať a rozvinúť⁽¹⁶⁾, ako sa navrhuje v možnosti 3

zelenej knihy Komisie. Opatrenia navrhované Komisiou v možnosti 3 sú doplnujúce, ale ako už bolo uvedené vyššie, nenahrádzajú prijatie právneho nástroja EÚ.

5.3.2. Značný dôraz sa kladie na mimosúdne mechanizmy riešenia sporov. GR pre zdravie a ochranu spotrebiteľov požiadalo o vypracovanie štúdie o mechanizme alternatívneho riešenia sporov. Nedávno tiež boli schválené smernice o mechanizme pre veci s nízkou hodnotou sporu⁽¹⁷⁾, o aspektoch mediácie⁽¹⁸⁾ a rozšírení Európskej súdnej siete⁽¹⁹⁾. Európska legislatíva na presadzovanie ochrany spotrebiteľov musela povoliť verejnú aj súkromnú systémy. Zmena orientácie politiky, ktorá nastala v roku 2004, môže priniesť výrazné výsledky pod podmienkou, že všetky členské štáty budú mať orgán verejnej moci na koordinovanie cezhraničného presadzovania právnych predpisov⁽²⁰⁾.

5.3.3. Vnútorne postupy vybavovania sťažností

Výbor verí, že účinne vybavovanie sťažností predávajúcim môže znamenať dôležitý krok k zvýšeniu dôvery spotrebiteľov vo vnútorný trh. EHSV sa domnieva, že je mimoriadne dôležité, aby Komisia podporovala potrebné iniciatívy s nevyhnutným zapojením občianskej spoločnosti a obzvlášť zastupiteľských organizácií podnikov, aby sa zabezpečilo, že bude k dispozícii zosúladený právny rámec na reguláciu vývoja takýchto vnútorných systémov na vybavovanie sťažností predávajúcimi, ktorého hlavným cieľom bude účinnosť vybavovania sťažností spotrebiteľov.

5.3.4. Verejný dohľad

EHSV súhlasí s návrhom Komisie rozšíriť a posilniť vykonávacie právomoci príslušných orgánov vrátane národných ombudsmánov v súlade s nariadením o spolupráci v oblasti ochrany spotrebiteľa. Dôrazne však odporúča, aby sa podrobnými postupmi takéhoto mechanizmu zaoberala smernica, ktorá by zabezpečila minimálnu úroveň harmonizácie vo všetkých členských štátoch EÚ. Každý takýto návrh by mal dostupné nápravné opatrenia obmedziť na kompenzačné náhrady škôd a mal by zabezpečiť dôraznú procesnú ochranu subjektov, ktoré podliehajú výkonu rozhodnutia. Podľa názoru EHSV by sa koncept verejného dohľadu mohol vyvinúť v interoperabilnú pracovnú sieť pokrývajúcu všetky členské štáty a mohol by z neho vzniknúť veľmi účinný celo-európsky spôsob identifikácie subjektov, ktoré by mohli porušovať práva spotrebiteľov. Primerané verejné kampane na zvýšenie povedomia spotrebiteľov a šírenie informácií by skutočne mohli povzbudiť spotrebiteľov, aby nahlasovali porušovanie svojich práv.

⁽¹⁷⁾ Nariadenie 861/2007 (Ú. v. EÚ L 199, 31.7.2007, s. 1).

⁽¹⁸⁾ Smernica 2008/52/ES (Ú. v. EÚ L 136, 24.5.2008, s. 3).

⁽¹⁹⁾ KOM(2008) 380 v konečnom znení – stanovisko EHSV: Ú. v. EÚ C 175, 28.7.2009, s. 84.

⁽²⁰⁾ Nariadenie 2006/2004 (Ú. v. EÚ L 364, 9.12.2004, s. 1).

⁽¹⁶⁾ Ú. v. EÚ C 162, 25.6.2008, s. 1.

5.3.5. Mechanizmy alternatívneho riešenia sporov

Komisia uznáva, že existujúce systémy alternatívneho riešenia spotrebiteľských sporov sa medzi jednotlivými členskými štátmi výrazne líšia a že dokonca aj v jurisdikciách, ktoré takéto mechanizmy majú, existujú výrazné rozdiely v jednotlivých sektoroch a v geografickom pokrytí. Okrem toho, väčšina systémov alternatívneho riešenia sporov v rámci EÚ sa využíva predovšetkým na riešenie individuálnych nárokov. Pokiaľ ide o existujúce nástroje EÚ ⁽²¹⁾, správa Európskej komisie pod názvom „Analýza a vyhodnotenie alternatívnych spôsobov uplatňovania nárokov

spotrebiteľov na nápravu inými spôsobmi než uplatňovaním nárokov na nápravu prostredníctvom štandardných súdnych procesov“ odhaľuje, že zásady nezávislosti a nestrannosti tretích strán zúčastňujúcich sa na mediačných resp. arbitrážnych postupoch stanovené týmito nástrojmi sa nezhodujú dokonca ani v rámci databázy siete európskych spotrebiteľských centier (EEC-Net). EHSV sa preto domnieva, že existujúce odporúčania týkajúce sa systémov alternatívneho riešenia sporov by sa mali stať právne záväznými nástrojmi. Rozšírenie prístupu spotrebiteľov k mechanizmom alternatívneho riešenia sporov a vecí s nízkou hodnotou sporu môže viesť k rýchlemu, spravodlivému, účinnému a relatívne lacnému vyriešeniu problémov s ochranou spotrebiteľov.

V Bruseli 5. novembra 2009

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Mario SEPI

⁽²¹⁾ Odporúčanie 1998/257 a odporúčanie 2001/310.